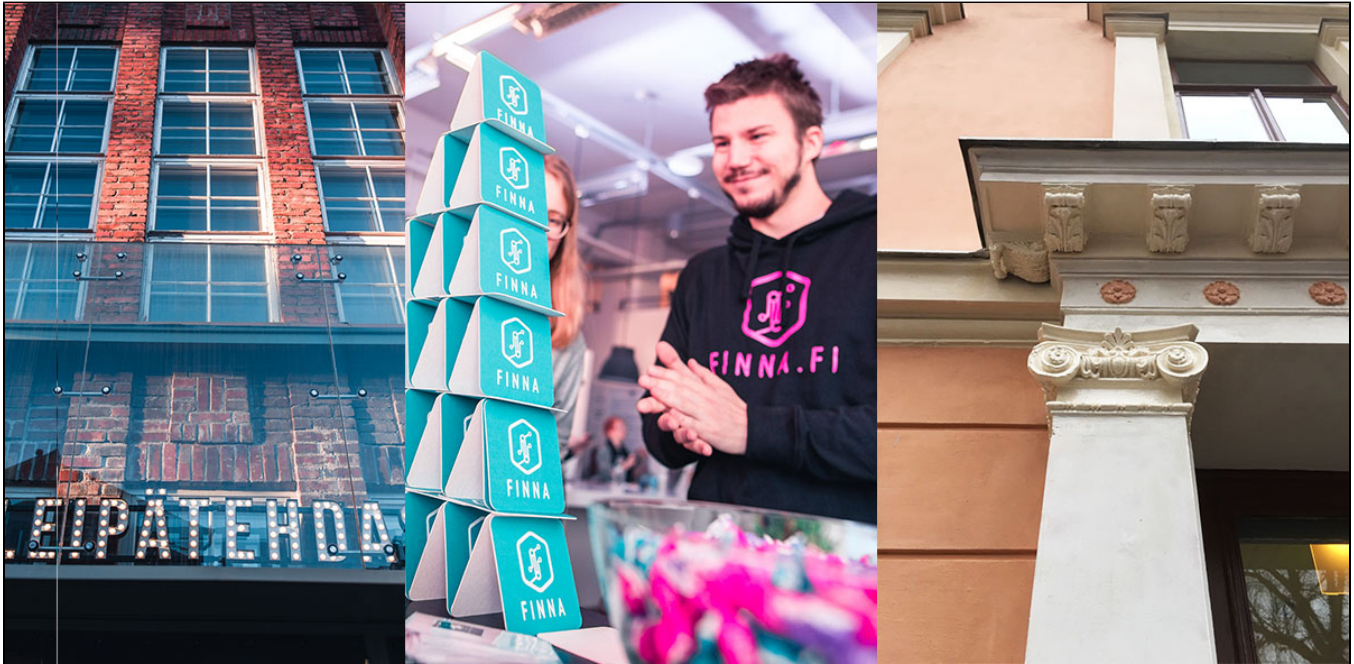

5-2018

6.11.2018

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot Finnan, Finton, Melindan ja Yhteentoimivuuden palveluiden kuulumisista.

Kirjastoverkkopalvelut muuttaa tammikuussa 2019

- Kirjastoverkkopalvelut luopuu tiloistaan Leipätehtaalla Sörnäisissä. Muutamme tammikuussa 2019 Helsingin keskustaan, Kansalliskirjaston kortteliin osoitteeseen **Yliopistonkatu 1**.
- Uusi postiosoiteemme on PL 15, 00014 Helsingin yliopisto.
- Sähköpostiosoiteemme ja puhelinnumeromme säilyvät ennallaan.
- Jatkossa kaikki koulutuksemme ja kokoukset järjestetään uusissa tiloissa. Tiedotamme myöhemmin tarkasta muuttoajankohdasta

Koulutuksia ja tapahtumia Kansalliskirjastossa 2018

- **Missä mennään -webinaarit**
 - Seuraava webinaari **4.12.2018**, ohjelma ja ilmoittautumislomake lisätään tälle [sivulle](#).
 - 13.9.2018, linkki tallenteeseen ja esityksiin [ohjelmasisivulla](#).

Pikalinkit

- [Finna](#)
- [Finto](#)
- [Melinda](#)
- [Yhteentoimivuuden palvelut](#)
- [Avoin tiede](#)

Finna

Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista

- **Uudet näkymät ja aineistot**
 - Anders-kirjastojen aineistot on julkaistu [Finna.fi:ssä](#).
 - Satakirjastojen aineistot on julkaistu [Finna.fi:ssä](#).
 - Lappeenrannan museo julkaisi tuhatkunta Viipuri-aiheista dokumenttivalokuvaa [Finna.fi:ssä](#) ja museoiden omassa Finna-näkymässä [lapp eenrannanmuseot.finna.fi](#).
- WIDE-haastekilpailu valtasi Kansalliskirjaston tilat Leipätehtaalla. Koodaushaasteen töissä hyödynnettiin laajasti Finnaan osallistuvien organisaatioiden avointa dataa ja Finna APIa. Tuloksista voit lukea [Helsinki Think Companyn blogissa](#).
- Finnan palvelusopimus uudistuu
 - Kommenttikierroksella saapuneita palautteita käsitellään parhaillaan. Vastaukset julkaistaan marraskuun loppuun mennessä. Uudistusta käsitellään seuraavassa Finnan konsortiorhman kokouksessa 16.11.2018.
 - [Sopimusuudistuksen etenemisestä asiakaswikissä](#)
- Muutoksia Finnaan osallistuvissa organisaatioiden järjestelmissä
 - Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) kirjasto on ensimmäisenä korkeakoulukirjastona siirtynyt Voyager-kirjastojärjestelmästä KOHAan. HAMK:n kirjastoasiakkaiden kannalta muutosta sujuvoitti se, että verkkokirjastona toimii järjestelmävaihdoksen jälkeenkin asiakkaille tuttu [hamk.finna.fi](#).
 - Axiell Aurora-järjestelmän uutta Palma-rajapintaa otetaan parhaillaan käyttöön viimeisissä vanhaa rajapintaa käyttäneissä Finna-verkkokirjastoissa. Samalla Axiell on luvannut parantaa rajapinnan kykyä toimia virhetilanteissa.

Kehitystyön kuulumisia

- Finnan REST-rajapinnan käyttöä helpottamaan on julkaistu Python-ohjelmointikielen kirjasto [finna-client](#), jota hyödynnettiin WIDE-hackathonissa.
- Teknisen kehitystyön etenemistä voi seurata [Keskustelufoorumilla](#).

Ryhmiin kokoukset

- Finnan konsortiorhman kokoontuu 16.11.2018. Ryhmä käsittelee mm. uudistuvaa palvelusopimusta, opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ulkopuolisten organisaatioiden liittymismallia, Finna-strategian päivitystä ja vuoden 2019 toimintasuunnitelmaa.
- Konsortiorhman [kokoukset](#) ja [vuosikello 2018](#). Kokoussivulta löydät linkit asialistoihin ja muistioihin.

Tapahtumat ja koulutukset

- Tulevat [tapahtumat](#)
 - [Saavutettavuus-webinaari 21.11.](#)
 - [Tulevia muutoksia Finnan aineistotyyppisiin -webinaari, osa 3, 21.11.](#)
 - [Finnan peruskoulutus 22.11.](#)
 - [Finnan hallintaliittymän peruskoulutus 23.11.](#)
 - [Finnan hallintaliittymän syventävä koulutus ke 28.11.](#)
 - [Missä mennään -webinaari 4.12.](#) (sis. Finnan tilannekatsaus ja kaikille organisaatioille yhteiset asiat)
 - [Finnan 5-vuotisseminaari 14.12.](#) Musiikkitalossa. Lisätietoa ilmoittautumisesta myöhemmin.
- [Menneet tapahtumat](#)
 - [Finnan viestintätyöpaja järjestettiin 1.11.](#) aiheella [Vaikuttajaviestinnän avaimet](#). Voit tutustua tallenteeseen ja esityksiin [työpajan sivulla](#).
- Tapahtumapaikat ja muut lisätiedot löydät [Finnan asiakaswikissä](#).

Lisätietoja

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [finna-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti[at]helsinki.fi)
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö Finna-wikissä
- Finna-kanava Kansalliskirjaston Keskustelufoorumilla
- Finna Twitterissä: [@Finnafi](#)
- Finna Facebookissa
- Finna Instagramissa

Finna-tilannekatsauksen kokosivat palvelusuunnittelija Susanna Eklund ja kehittämisspällikkö Erkki Tolonen.

Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Ajankohtaista

- Kansalliskirjastossa järjestetyssä avoimen tieteen haastekilpailu [Wide](#):ssa hyödynnettiin laajasti Fintoa. Hackatonissa syntyi mm. Kansallisbibliografian trendejä asiasanojen pohjalta visualisoiva [sovellus](#).

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Fintoon on kehitetty uutena ominaisuutena käsitteiden Wikipedia-ikkuna. Ominaisuuden avulla wikidataan linkitetyistä käsitteistä voidaan näyttää Fintossa vastaava Wikipedia-sivu. Ominaisuus on alkuun käytössä YSO-paikoissa, ks. esim. YSO-paikkojen [Kruununhaka](#). Ikkuna voidaan ottaa käyttöön missä tahansa wikidataan linkitetyssä Finton sanastossa.
- Automaattisen kuvailun Annif-työkalun verkkosivusto [annif.org](#) on uudistettu ja [api.annif.org](#) REST-rajapinnan versio 1 on julkaistu. Aiemmin tarjolla oli ainoastaan ensimmäisen Annif-prototyypin suppea rajapinta, joka tunnettiin versio 0:na. Annifin käyttöönottoa helpottamaan on myös julkaistu Python-ohjelmointikielen kirjasto [annif-client](#). Annifin REST-rajapintaa hyödynnettiin WIDE-hackathonin koodaussarjan voittaneessa kilpailutyössä, joka oli Chrome-selaimen laajennos joka suosittelee Finna-sisältöjä verkkosivulta valitun tekstin aiheen perusteella.
- Finton/Skosmoksen REST-rajapinnan käyttöä helpottamaan on julkaistu Python-ohjelmointikielen kirjasto [skosmos-client](#), jota hyödynnettiin WIDE-hackathonissa.
- Finton APIa kehitetään tukemaan paremmin kirjastojen MARC-pohjaista sisällönkuvailua. Jatkossa rajapinta palauttaa tarvittaessa käsitteen muiden tietojen lisäksi MARC-sanastotunnukset kielitarkenteineen.

Sisältötyön kuulumiset

- YSON toiminta-käsitteen alaisen hierarkian uudistuksesta on tehty [päättös](#). Pohjatyön uudistukselle tekivät YSON ylläpitäjät ja päätös tehtiin yhdessä Ontologiakehittäjien yhteistyöryhmä kanssa. Uudistuksen myötä YSON ylläpitäjät ovat aloittaneet hierarkia läpikäymisen ja tarvittavien muutosten tekemisen. Uudistus valmistuu vuoden loppuun mennessä.
- Useita Finton sanastoja, ml. YSO ja siihen pohjautuvat erikoisontologiat, on otettu käyttöön EU:n kehittämässä [eTranslation](#)-sovelluksessa, joka on neuroverkkoihin perustuva, EU-alueen julkisen sektorin toimijoille tarkoitettu käännöstyökalu.
- MERO-ontologia päivittyi ja vaihtoi nimensä. Uusi nimi on [LIKO - Liikenteen ontologia](#). Päivityksestä vastasivat Sanastokeskus TSK ja Liikennevirasto. Ontologia laajeni käsitteistöltään ja aihepiiriltään kattamaan merenkulun lisäksi myös muita liikenteen osa-alueita. Ontologian nimiavaruus ja URIt säilyvät edelleen samana kuin MERossa.
- Fintossa julkaistun [FinMeSH](#)in suomenkieliset termit on päivitetty vastaamaan vuoden 2018 MeSHiä.
- KAM-sektorin yhteistä [YSO-paikat](#)-ontologiaa täydennetään parhaillaan arkistosektorin paikkatiedoilla.
- Käytöstä poistuvan Musiikin asiasanasto MUSAn käsitteiden tyyppitieto on muutettu vanhentuneeksi käsitteeksi (DeprecatedConcept) ja käsitteille on tehty uudelleenohjaukset vastaaviin YSAn käsitteisiin.
- [Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto](#) - Finlands genre- och formlista (SLM) on konvertoitu MARC-muotoon, ja viedään kirjastojen auktoriteettitietokanta Asteriin marraskuun aikana.

Ryhmien kokoukset

- Finto-ohjausryhmä kokoontui 29.10. Ohjausryhmässä käsiteltiin mm. suunnitteilla olevaa Finto-yhteistyöverkostoa ja vuoden 2019 toimintasuunnitelmaa. Ohjausryhmä kokoontuu seuraavan kerran 9.1.2019.
- Finton laajennettu projektiryhmä kokoontuu keskiviikkona 7.11. Kokouksen aiheina ovat mm. muutostenhallintatyökalu MUTU ja Finton vuoden 2019 suunnittelu.

Lisätietoja

- Voit lähettää Fintoa koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen [finto-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finto-posti[at]helsinki.fi).
- Projektin [asiakaswiki](#)
- Finto [Twitterissä](#)

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämispäällikkö Mikko Lappalainen.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Arto-artikkelitietokannan aineistoja on siirretty Melindaan yhteensä noin 2,1 miljoonaa tietuetta. Seuraavaksi Artiva-syöttölomake istutetaan Aleph-järjestelmän päälle. Tavoitteena on aloittaa Arto/Artiva-tallennus Melinda-ympäristössä vuoden 2019 alkupuolella.
- Viola kansallisdiskografian kuvailutuotannon siirtoa Melindaan ja Violan auktoriteettituotannon siirtoa Asteriin valmistellaan.
- Kartoitimme keväällä eMelinda-kehitysohjelman ja talkoiden ensimmäisen vaiheen toimenpiteiden edistymistä. Kesän aikana valmistui [raportti](#), jossa myös jatkokehityskohteet on kuvattu. Selvitämme vielä loppuvuoden aikana kirjastojen näkemyksiä FinELib- ja avoimien e-aineistojen metatietojen Melindaan tuonnista.
- Sähköisten julkaisuarkistojen ja Melindan välistä integraatiota valmistellaan.

Yleiset kirjastot

- Seinäjoen kaupunginkirjaston - Eepos-kimpan Melindaan mukaantulo etenee suunnitellusti. Aineistojen tuotantoonsiirto on käynnissä, yli 600 000 tietuetta on jo ajettu.
- Jyväskylän kaupunginkirjaston - Keski-kimpan liittymisen valmistelut ovat alkaneet.
- Helmet-Melinda ja Koha/Täti-Melinda integraatiot ovat työn alla.
- Neuvotteluja uusista vuosina 2019-2020 mukaantulevista kirjastoista käydään parhaillaan. Liittyvät kirjastot voivat valita erilaisista mukaantulon malleista itselleen sopivan. Perinteisen aineistosiirrot sisältävän liittymistavan lisäksi on tarjolla myös kevyempiä mahdollisuuksia. Lisätietoa on [wikissä](#).

Henkilöstöuutisia

- Nicholas Volk siirtyy Melindaan tietojärjestelmäasiantuntijaksi. Hänen tehtävänsä liittyvät muun muassa datan analysointiin ja tilastoinnin kehittämiseen sekä massamuutoksiin ja konversioihin.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Melindan ja Koha-järjestelmän välille on kehitetty replikointitoiminnallisuus, joka mahdollistaa Melindan tietueiden siirtymisen automaattisesti paikalliseen Koha-järjestelmään. Uusi replikointi on otettu ensimmäisenä käyttöön Hämeen ammattikorkeakoulukirjaston Koha-järjestelmässä.

Viimeisimmät ohjeet

- Päivitämme säännöllisesti Melindan toimintaohjetta, joka on Melindassa työskentelyn perusohje. Löydät ohjeen [Melinda-wikistä](#).

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmä kokoontuu 28.11.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontuu 20.11.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Luumu-ryhmä ja metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda sulautuivat Muusa-ryhmäksi vuoden 2018 alussa. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä kokoontui 25.9.2018. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).

Tapahtumat ja koulutukset

- Melindan syksyn viimeinen talonmiehen tuokio etäyhteyden välityksellä on [15.11.2018](#). Edellinen oli 27.9.2018, [videotallenne](#).
- Melinda-Aleph-peruskoulutus uusille Aleph-kuvailijoille tai kertausta tarvitseville on 9.11.2018. Seuraava pidetään huhtikuussa 2019. Koulutus uudistettiin syksyllä 2017 ja jaettiin kahteen osaan: teorian itseopiskeluun verkossa ja lähipäivään. Verkkomateriaali on kaikille avoin, ja sen voi käydä läpi milloin vain.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät [wikistä](#).

Lisätietoja

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [melinda-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:melinda-posti[at]helsinki.fi)
- [Melinda-wiki](#)

Yhteentoimivuuden palvelut

Kansalliskirjasto pakatoi metatietoon liittyviä palveluitaan asiakaslähtöisemmin uuden Metatietopalvelukokonaisuuden alle. Kokonaisuudessa on viisi palvelua: Kuvailusääntöpalvelu, Toimijakuvailupalvelu, Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu, Tunnistepalvelu ja Formaattipalvelu. Järjestelyn tavoitteena on selkeyttää palvelutarjontaa sekä avata sitä myös kirjastosektorin ulkopuolelle.

Kuvailusääntöpalvelu

Ajankohtaista:

- Kansalliskirjasto tarjoaa RDA-kuvailusäännöt sisältävän RDA Toolkitin (<http://access.rdatoolkit.org/>) ilmaiseksi kirjastojen käyttöön ensi vuodesta (2019) alkaen.
- Kansallisen lisenssin käyttöönoton tarkka ajankohta ei ole vielä tiedossa.
- Keskitetysti rahoitettavan kansallisen lisenssin hallinnoinnin hoitaa Kansalliskirjasto. Kirjastot huolehtivat omien RDA Toolkit -lisenssiensä päättämisestä lisenssikausien loputtua.

Eteneminen uuden RDA:n julkaisemisessa:

- Kansalliskirjaston Kuvailusääntöpalvelu ei ole edelleenkään saanut uudistuvan RDA:n uusia tekstejä käännettäväksi kansainvälisen aikataulun viivästymisen vuoksi.
- Viivästymisen voi vaikuttaa uuden RDA:n suomenkielisen version julkaisemisajankohtaan ja RDA-koulutusten järjestämisaikatauluun.
- Tiedotamme mahdollisista aikataulumuutoksista vuoden 2019 alussa.

Lisätietoa:

- RDA-tiedotussivut: <https://www.kiwi.fi/x/2wFiBQ>
- Kuvailusääntöjen palveluosoite: kuvailusaannot-posti [AT] helsinki.fi

Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu

- UDC Summaryn suomenos on valmistunut ja se on julkaistu Fintossa: <http://finto.fi/udcs/fi/>
- YSasta ja Allärsista YSOon siirtymiseen liittyviä konversiosääntöjä valmisteleva [konversioryhmä](#) on siirtynyt laatimaan bibliografisten tietueiden konversiosääntöjä. Ryhmä kokoontuu seuraavan kerran 14.11.
- [Metatietosanasto](#) on täydennetty henkilöiden ammatteihin ja tehtäviin liittyvällä termistöllä. Termit otettiin YSO:n "toimintaan liittyvä rooli"-käsitteen alakäsitteistä, joista sopivat vietiin yksikkömuodossa Metatietosanastoon.

Toimijakuvailupalvelu

- Lokakuun lopulla järjestetyssä [Heldig Digital Humanities Summit 2018](#):ssa esiteltiin suunnitelmaa muistiorganisaatiosektorin yhteisestä Nimitietopalvelusta.

Formaattipalvelu

- Dublin Core -formaatti uudistuu. Formaattista on olemassa kaksi versiota, 15 peruskenttää sisältävä ISO-standardi ja verkossa vapaasti saatavilla oleva laajempi versio. ISO-standardia uudistanut työryhmä on päättänyt laajentaa standardia niin, että se kattaa koko DCMI Metadata Terms -avaruuden (<http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/>). Standardista tehdään kaksiosainen: ensimmäisessä on peruskentät ja toisessa kaikki noin 70 kenttää. Uudistuksessa on formaatin esimerkkejä ja ohjeistusta ajantasaistettu. Lopullisesti uudistuksen hyväksyy formaatista vastaava DCMI Usage Board. Juha Hakala Kansalliskirjastosta on toiminut uudistuksen tehneen ISO-työryhmän puheenjohtajana.

Lisätietoja

- Tietojärjestelmäpäällikkö Matias Frosterus, [matias.frosterus \[AT\] helsinki.fi](mailto:matias.frosterus@helsinki.fi)
- Kehittämispäällikkö Marja-Liisa Seppälä, [marja-liisa.seppala \[AT\] helsinki.fi](mailto:marja-liisa.seppala@helsinki.fi)

Avoin tiede

Fairdata-palvelut: kehittäminen jatkuu loppuvuoden

- Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu tutkimuksessa tuotetuista tietoa-aineistoista huolehtiminen. Fairdata-kokonaisuus varmistaa tutkimuksen todennettavuuden ja toistettavuuden, sekä turvaa tietoa-aineistojen pitkäaikaisen saatavuuden. Fairdata-kokonaisuus tukee omalta osaltaan tulevan Datanhallinnan ja laskennan kehittämisohjelman tavoitteita. Kokonaisuus koostuu seuraavista osapalveluista:
 - IDA – Tutkimusdatan säilytyspalvelu mahdollistaa tutkimusdatan turvallisen säilytyksen.
 - Etsin – Tutkimusaineistojen hakupalvelu sisältää tutkimusaineistoja kuvailevia tietoja eli metatietoja. Etsimen avulla voi etsiä tutkimusaineistoja käyttöön.
 - Qvain – tutkimusaineistojen kuvailutyökalu auttaa oikean ja riittävän kuvailutiedon liittämisen aineistoon. Tarkka metadata mahdollistaa aineiston löydettävyyden ja varmistaa Fairdata-palveluiden yhteentoimivuuden.
 - Fairdata PAS -palvelu huolehtii tutkimusaineistojen pitkäaikaissäilytyksestä. Pitkäaikaissäilytys tarkoittaa datan säilyttämistä ja luettavana pitämistä kymmenien tai satojen vuosien ajan.

- IDA ja Etsin ovat käytössä. Qvain-käyttöönotto on viivästynyt, ja se otetaan käyttöön vuoden 2019 alussa. Tämä vaikuttaa Etsimen uuden version sekä Fairdata PAS -palvelun käyttöönottoon. Nämä voidaan ottaa käyttöön, kun Qvain on toiminnassa vuoden 2019 tammikuussa. Nyt siirtymävaiheessa IDAssa olevia tiedostoja ei voi linkittää aineistokuvailuihin Etsimessä, mutta niitä voi jakaa väliaikaisin jakolinkein. Metatietovaranto Metaxin rajapinta avataan marraskuun aikana myös yksittäisille loppukäyttäjille, jolloin sitä kautta voi luoda aineistoja myös tiedostolinkityksineen.

Lisätietoja

- www.fairdata.fi
- Qvain: Esa-Pekka Keskitalo, esa-pekka.keskitalo [AT] helsinki.fi
- Muut Fairdata-palvelut: Anssi Kainulainen, anssi.kainulainen [AT] helsinki.fi

Kuvat vasemmalta oikealle: Tapio Auvinen / Helsinki Think Company/Kansalliskirjasto 2018, Tapio Auvinen/ Helsinki Think Company/Kansalliskirjasto 2018, Anne Järvinen 2018, CC-BY-NC